

Internetconsultatieverslag

1. Inleidend

Onderwerp van de consultatie

Naam: Wetsvoorstel aanvullende tegemoetkoming voor studenten die onder het studievoorschotstelsel hebben gestudeerd
Van: Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
Type voorstel: wetsvoorstel

Looptijd consultatie:

Startdatum consultatie: 24 maart 2025
Einddatum consultatie: 2 mei 2025

Doel van het voorstel en voorgelegde vraag of vragen

Het wetsvoorstel gaat over het invoeren van een aanvullende tegemoetkoming voor (oud-)studenten die tijdens het leenstelsel hebben gestudeerd. Er is gevraagd om in het algemeen te reageren op dit wetsvoorstel.

Opbrengst van de consultatie (hoeveel reacties en (globaal) van welke doelgroepen)

De consultatie heeft 28 reacties opgeleverd, waarbij 23 respondenten hebben gekozen voor een openbare reactie. Het gaat om reacties van (oud-)studenten, een studentendecaan en overige burgers. De Landelijke Studentenvakbond (LSVb) heeft ook een reactie ingediend.

2. Beeld van binnengekomen reacties

2.1 Benoem het thema/de thema's die in de consultatiereacties zijn behandeld en geef aan waarop deze reacties in hoofdlijnen zien.

Samenvatting

Over het algemeen is positief gereageerd op de aanvullende tegemoetkoming en de uitbreiding van de doelgroep. Wel vinden meerdere respondenten de hoogte van de aanvullende tegemoetkoming te laag. Een aantal respondenten legt hierbij een verband met de hoogte van de rente op de studielening en met de gevolgen van een studielening voor het kopen van een huis. De reacties hebben geen aanleiding gegeven om het wetsvoorstel te wijzigen. Het kabinet bedankt iedereen die heeft gereageerd op het wetsvoorstel. Hieronder gaat het kabinet – voor zover nodig – in op de reacties.

Een aanvullende tegemoetkoming

De meeste respondenten kijken positief naar een aanvullende tegemoetkoming, maar geven daarbij aan dat de voorgestelde hoogte van die tegemoetkoming te laag is. Zij vinden deze te laag in verhouding tot de niet ontvangen basisbeurs, de hoogte van hun studieschuld of hun huidige persoonlijke omstandigheden. In reactie daarop merkt het kabinet op te begrijpen dat een hoge studieschuld vervelend is voor (oud-)studenten. Het is echter hoogst uitzonderlijk dat bij een beleidswijziging, zoals de invoering van het leenstelsel, een tegemoetkoming wordt gegeven. Aangezien deze beleidswijziging hier na acht jaar weer is teruggedraaid, heeft de wetgever eerder bij de Wet herinvoering basisbeurs hoger onderwijs besloten om de (oud-)studenten die hiermee te maken hebben gehad een tegemoetkoming te geven. Dit kabinet vindt die tegemoetkoming te laag en heeft daarom besloten om deze (oud-)studenten (ook) een aanvullende tegemoetkoming te geven. Er zijn beperkte financiële middelen beschikbaar en daarom moeten er scherpe keuzes worden gemaakt. Dit kabinet heeft besloten om voor de aanvullende tegemoetkoming € 1,4 miljard te reserveren. In het ontwerp-wetsvoorstel dat voorlag bij de internetconsultatie is een aanvullende tegemoetkoming opgenomen van ongeveer € 40 per maand studie zonder basisbeurs onder het leenstelsel. Sindsdien is extra budget beschikbaar gesteld om de hoogte van de aanvullende tegemoetkoming te indexeren. Daarnaast zijn de definitieve uitvoeringskosten berekend en is de raming van het aantal rechthebbende (oud-)studenten geactualiseerd. Dit resulteert in een aanvullende tegemoetkoming van € 44,50 per maand studie zonder basisbeurs onder het leenstelsel (prijspeil 2026). Dit is € 2.136,00 per vier jaar studie. Deze aanvullende tegemoetkoming komt bovenop de eerder ingevoerde tegemoetkoming van € 34,17 per maand studie zonder basisbeurs onder het leenstelsel (prijspeil 2025). Dit is € 1.640,16 per vier jaar studie.

Enkele respondenten stellen voor de behoefte van elke (oud-)student aan tegemoetkoming te bekijken, te kiezen voor (volledige) kwijtschelding van de studieschuld of te kiezen voor een structurele tegemoetkoming. Het kabinet kiest voor een incidentele aanvullende tegemoetkoming. Dit past bij het maken van een gebaar. Het kabinet kiest hierbij voor een generieke aanvullende tegemoetkoming voor alle (oud-)studenten die zonder basisbeurs onder het leenstelsel hebben gestudeerd. Voor al deze studenten geldt immers in dezelfde mate dat zij in die periode geen basisbeurs hebben ontvangen.

Eén respondent stelt voor om in plaats van een ondergrens van twaalf maanden studiefinanciering te kiezen voor een ondergrens van

één studiejaar ook als de (oud-)student in dat studiejaar minder dan twaalf maanden studiefinanciering heeft gehad. Hierdoor zouden bijvoorbeeld (oud-)studenten die tijdens een éénjarige master minder dan twaalf maanden studiefinanciering hebben gehad ook in aanmerking kunnen komen voor de (aanvullende) tegemoetkoming. Het kabinet kiest ervoor om alleen (oud-)studenten die voor een substantiële periode met aanspraak op studiefinanciering onder het leenstelsel hebben gestudeerd in aanmerking te brengen voor de aanvullende tegemoetkoming. Hetzelfde heeft de wetgever ook besloten bij de eerder ingevoerde tegemoetkoming. Daarbij is gekozen voor een ondergrens van twaalf maanden wat overeenkomt met één volledig studiejaar. Het kabinet begrijpt dat dit vervelend is voor (oud-)studenten die (net) niet aan die grens voldoen, maar elke grens brengt mee dat er altijd personen zullen zijn die net boven of net onder de grens zitten. Dit is helaas niet te voorkomen. Deze keuze is in paragraaf 2.2.1 van de memorie van toelichting nader toegelicht.

De uitbreiding van de doelgroep

Een aantal respondenten spreekt (in)direct steun uit voor de uitbreiding van de doelgroep met (oud-)studenten die vanwege bijzondere (medische) omstandigheden geen diploma hebben gehaald of langer hebben gedaan over het halen van een diploma. Geen van de respondenten was tegen deze uitbreiding van de doelgroep.

Eén respondent stelt voor om een hogere tegemoetkoming te geven aan (oud-)studenten met bijzondere (medische) omstandigheden. Het kabinet kiest voor een generieke (aanvullende) tegemoetkoming voor alle (oud-)studenten die zonder basisbeurs onder het leenstelsel hebben gestudeerd. Voor al deze studenten geldt immers in dezelfde mate dat zij in die periode geen basisbeurs hebben ontvangen. Het past hierbij niet om specifieke groepen (oud-)studenten een hogere (aanvullende) tegemoetkoming te geven.

Een andere respondent stelt voor om ook (oud-)studenten die geraakt zijn door de toeslagenaffaire en die geen diploma hebben gehaald een aanvullende tegemoetkoming te geven. In dit wetsvoorstel komen ook (oud-)studenten die vanwege bijzondere omstandigheden geen diploma hebben gehaald of langer hebben gedaan over het halen van een diploma in aanmerking voor de tegemoetkoming en de aanvullende tegemoetkoming. Hierbij sluit het kabinet aan bij de bestaande regels in geval van bijzondere omstandigheden in de Wet studiefinanciering 2000. Geraakt zijn door de toeslagenaffaire is daarbij geen

criterium. (Oud-)studenten die geraakt zijn door de toeslagenaffaire komen - net als alle andere (oud-)studenten - als zij aan bedoelde regels voldoen in aanmerking voor de tegemoetkoming en de aanvullende tegemoetkoming.

- 2.2 Indien van toepassing: Ga in op consultatiereacties die niet te zien zijn op het ter consultatie aangeboden document/overigens niet inhoudelijk zijn.

Het kabinet staat hierbij ook stil bij enkele reacties en veronderstellingen die de respondenten in hun reacties hebben geuit welke niet (direct) zien op het wetsvoorstel.

Hypotheken en rente

In enkele reacties is opgemerkt dat voorafgaand aan het leenstelsel zou zijn toegezegd dat de studieschuld niet meetelt bij het aanvragen van een hypotheek. Dit is niet juist. Bij het verstrekken van een hypothecair krediet dient de kredietverstrekker op grond van de Wet op het financieel toezicht informatie over de financiële positie van de consument in te winnen om overkreditering van de consument te voorkomen. Hierbij moet ook rekening worden gehouden met de financiële verplichtingen die een consument heeft. Het inkomen moet toereikend zijn om zowel aan de verplichtingen voor de hypotheek als voor de studieschuld te kunnen voldoen. Sommige (oud-)studenten met een studieschuld kunnen vanaf 2024 wel een hogere hypotheek krijgen dan in de voorgaande jaren. Dit komt omdat de bank of andere hypotheekverstrekkers vanaf 2024 kijken naar het actueel te betalen maandbedrag aan aflossing en rente op de studieschuld. (Als een (oud-)student tijdelijk geen of een minder hoog maandbedrag betaalt (bijvoorbeeld door draagkracht), gaat de hypotheekverstrekker uit van het bedrag dat per maand zou moeten worden betaald.) Voor 2024 keken hypotheekverstrekkers naar de oorspronkelijke (totale) studieschuld. Hierbij werden (extra) aflossingen op de studieschuld niet altijd goed meegenomen.

Daarnaast stellen meerdere respondenten dat de rente op de studieschuld moet worden verlaagd (in sommige reacties naar 0%) en dat ook dit eerder zou zijn toegezegd. Ook dit is niet juist. In de Wet studiefinanciering 2000 is bepaald hoe de hoogte van de rente wordt berekend. De rente op de studieschuld wordt steeds aan het einde van het jaar vastgesteld voor het volgende jaar. Deze rente is afhankelijk van de rente op de staatsobligaties. Ter illustratie: de rente in 2008 piekte op 4,17% en is daarna gedaald tot 0,01% in 2016. De rente was van 2017 tot en met 2022 0%. Daarna is de rente van het

terugbetalingsregime dat uitgaat van aflossing in maximaal 35 jaar gestegen naar 0,46% in 2023 tot 2,57% in 2025.

In een Kamerbrief van 22 november 2022 is op de vermeende beloftes rond hypotheken en rente ingegaan.¹

Tot slot

Tot slot gaan enkele respondenten in op andere aspecten van de studiefinanciering, zoals de aanvullende beurs en de tegemoetkoming ter vervanging van de studievoorschotvoucher. Deze onderwerpen vallen buiten de reikwijdte van dit wetsvoorstel en worden hier daarom buiten beschouwing gelaten.

Een aantal respondenten gaat niet in op de inhoud van het wetsvoorstel, maar op hun persoonlijke (financiële) situatie en de studiefinanciering die zij (hebben) ontvangen. Deze respondenten kunnen – als zij dat willen – bij vragen hierover contact opnemen met DUO. Op de website van DUO staat op welke manieren contact kan worden opgenomen:

<https://duo.nl/particulier/contact/>

2.3 Is het wetsvoorstel gewijzigd na de consultatie? Zo ja, wat is er gewijzigd?

De reacties hebben geen aanleiding gegeven om het wetsvoorstel te wijzigen. Dit is verder toegelicht onder 2.1 en 2.2.

3. Vervolg

Wat is de volgende fase in het wetgevingstraject?

- Het wetsvoorstel wordt net voor of net na het zomerreces 2025 aan de Raad van State ter advisering aangeboden.
- Het wetsvoorstel vraagt ook een wijziging van het Besluit studiefinanciering 2000 en de Regeling studiefinanciering 2000. Deze wijzigingen zijn nog in de ontwerpfase.
- De beoogde inwerkingtredingsdatum van het wetsvoorstel is 1 januari 2027, waarna de tegemoetkoming voor de uitbreiding van de doelgroep en de aanvullende tegemoetkoming voor de gehele doelgroep vanaf 2027 worden uitgekeerd.

¹ *Kamerstukken II 2022/23, 32847, nr. 981*